

BoY 2016 – navadni mračnik (*Nyctalus noctula*) – netopir leta 2016

Primož Presetnik

Uvod

BatLife Europe je v drugem letu izvajanje akcije BoY (Bat of the Year) za netopirja leta proglasil navadnega mračnika (*Nyctalus noctula*). Splošnih podatkov o sami vrsti (Sliki 1 in 5) v tem prispevku ne boste našli, saj obstaja na to temo kar nekaj člankov in drugih prispevkov. Obči pregled razširjenosti vrste v Sloveniji podaja Zupančič (2009), Hočevar (2009a, b) je raziskoval predvsem zatočišča te vrste v Ljubljani, sam pa sem letos napisal prispevka, ki dodatno osvetlujeta stanje poznavanja te vrste pri nas (Presetnik 2016a, b). BoY je, tako kot podobne prireditve, namenjen seznanjanju javnosti (oz. prikladen izgovor, da lahko spet težimo z netopirji), pa tudi aktivaciji članstva. Razlog za sledeče poročanje je torej predvsem predstavitev, kaj smo letos naredili za navadnega mračnika.

SLIKA 1. Navadni mračnik (*Nyctalus noctula*) (foto: Tea Knapič).

Metode

a) Poleti smo, junija in julija, pregledali nekaj območij v Ljubljani, kjer so bile v preteklosti zabeležene poletne skupine navadnega mračnika (gradbena in računalniška fakulteta, Kumrovška ulica in Bratovševa ploščad). Namen je bil i) potrditi prisotnost skupin netopirjev in ii) če bo mogoče, uloviti in izmeriti nekaj netopirjev, saj še ne vemo zagotovo, ali netopirji te vrste pri nas kotijo.

b) Jeseni, 24. in 25. septembra, smo se nekateri člani pridružili večernemu hkratnemu štetju navadnih mračnikov, ki so ga začeli organizirati naši avstrijski kolegi iz KFFÖ (Koordinationsstelle für Fledermausschutz und -forschung in Österreich). Delo je bilo preprosto, saj je bilo potrebno v 5 minutnih intervalih (od 15 minut pred do 45 minut po sončnem zahodu) zabeležiti največje število hkrati videnih navadnih mračnikov.

c) Jesenski pregled nekaterih potencialnih območij zatočišč netopirjev naj bi bil namenjen ponovnemu preverjanju znanih zatočišč navadnih mračnikov in po možnosti iskanju novih.

SLIKA 2. Navadni mračniki v reži bloka na Bratovševi ploščadi in njihovo merjenje (foto: Simon Zidar).

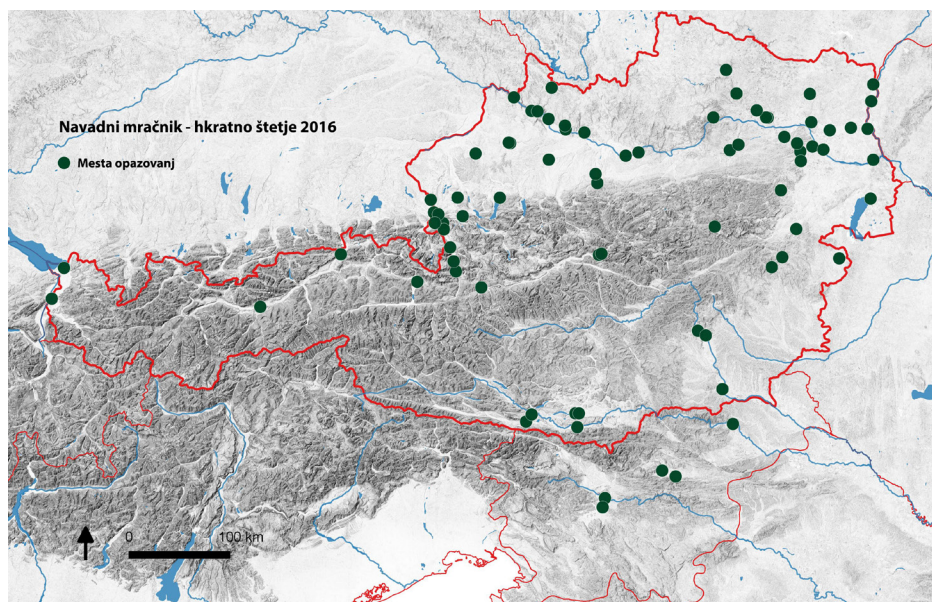
Rezultati

a) V stavbi strojne oz. računalniške fakultete pri pregledu z Jasmino Kotnik nisva potrdila prisotnosti navadnih mračnikov, smo pa te potrdili na Kumrovški (Slika 3a) in na Bratovševi ploščadi. Slednje je bila tudi edina množična akcija društva, saj so bili pri ostalih udeleženi le redki. Imeli smo neverjetno srečo, saj smo se lahko z obema lastnikoma stanovanj, najbližjih zatočiščema mračnikov dogovorili za obisk. Z obeh mest smo uspešno ulovili nekaj mračnikov in z malim razočaranjem ugotovili, da je šlo samo za samce te vrste, torej razmnoževanje pri nas še ni dokazano. Neverjeten pa je bil tudi izredno pozitiven odziv mimoidočih ljudi, ko smo na ulicah opazovali izletavanje in merjenje netopirjev.

SLIKA 3. a) Kumrovška ulica in navadni mračnik, ki se ravno pripravlja na izlet (foto: Primož Presetnik), b) navadni mračnik označen z obročkom (foto: Simon Zidar).

b) Ob preskromni predpripravi (to pomeni, da nisem visel na telefonu članic in članov ter jih za roko vodil na teren) smo izvedli skupaj pet opazovanj (Slika 4). Začel je Simon Zidar, ki je ob Ljubljani pri Zadvoru, videl največ štiri mračnike hkrati, sam sem na preverjenem mestu ob Savi pri Ježici videl največ pet mračnikov, Monika Podgorelec bi morala po lastnih besedah opazovati ob Dravi kar ob svojem domu, saj je sredi Maribora videla le hkrati največ dva mračnika, Jan Gojznikar pa je bil najbolj priden, vendar je pri Žolneškem jezeru in ribniku Vrbje videl le po enega mračnika. Dobili smo tudi kar nekaj rezultatov opazovanj nekaterih ptičarjev, vendar ti žal niso mogli štetja izvesti po predpisanem protokolu. Avstrijci so bili pri tem precej uspešnejši (Slika 4), saj smo z njimi jeseni skupaj izpeljali popise na 74 lokacijah. Pri tem da je treba upoštevati, da so izvedli tudi predhodni avgustovski popis na 50 mestih, od katerih so jeseni popis ponovili na 38 mestih. Skupno je pri teh štetjih sodelovalo 87 oseb. Seveda bodo avstrijski kolegi pripravili tudi podrobnejšo analizo rezultatov.

SLIKA 4. Mesta hkratnega štetja navadnih mračnikov v prehranjevalnih okoljih (pripravil Guido Reiter, KFFÖ).

c) Ob “množici” članov in članic, ki so se prijavili na jesenski popis zatočišč navadnega mračnika, je Aja Zamolo po naključju slišala ščebetanje mračnikov na eni od stavb na Taboru v Ljubljani. Ko sva preverila lokacijo par dni kasneje, sva res videla izlevatavati in priletavati navadne mračnike, kar pomeni da imamo v Ljubljani novo zatočišče skupine navadnih mračnikov. Hoteli smo preveriti tudi zatočišča mračnikov v duplih platan pri Kadetnici v Mariboru, pa nas je pri tem zaustavila ograja, ki sedaj obdaja to stavbo. Ker generalštaba nismo hoteli vznemirjati s svojimi kapricami v soboto zvečer, smo raje preverili visoke bloke in stolpnice na Kardeljevi cesti in Cesti zmage, vendar mračnikov nismo slišali.

Razprava

Ko takole zložiš skupaj vse aktivnosti, zgleda, da smo kar nekaj naredili. Pa smo v bistvu res bili oz. vsaj nekateri smo bili pridni, saj se večina članstva kljub številnim možnostim in bližnjim mestom raziskovanja ter kratkosti posameznih raziskovanj v aktivnosti ni vključila. To sicer za naše društvo ni nič posebnega oz. je celo “modus operandi” delovanja. Je pa tudi res, da je vsega skupaj sodelovalo 15 ljudi, kar pa tudi ni tako slabo. Upam da bodo nekatere dejavnosti morda postale reden del aktivnosti, zato se bo v naslednjih letih potrebno precej bolj posvetiti privabljanju članov.

Zahvala

Večna hvala vsem, ki so sodelovali pri popisih (Dejan Bordjan, Nina Erbida, Matej Gamser, Renato Fajfar, Jan Gojznikar, Nika Krivec, Jasmina Kotnik, Eva Milavc, Eva Pavlovčič, Monika Podgorelec, Primož Presetnik, Pia Starič, Aleš Tomažič, Aja Zamolo, Simon Zidar) in lastnikom stanovanj, ki so nas spustili v njihove domove.

VIRI

- Hočevar, M., 2009a. Raba prostora in izbor zatočišč pri navadnem mračniku (*Nyctalus noctula*) v urbanem okolju. Diplomsko delo. Oddelek za biologijo, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana. XIV, 92 str.
- Hočevar, M., 2009b. Navadni mračnik *Nyctalus noctula* (Schreber, 1774). Glej, netopir! Ljubljana 6(1): 3–5.
- Presetnik, P., 2013. “Pokorno javljam, da v vojašnici ni več netopirjev!”. Glej, netopir! Ljubljana 10(1): 46–47.
- Presetnik, P., 2016a. Navadni mračnik – ali je res navaden? Trdoživ, Ljubljana 5(1): 4–5.
- Presetnik, P., 2016b. Navadni mračnik: Spremljajte njegovo selitev. Svet ptic, Ljubljana 22(2): 20–21.
- Zupančič, N., 2009. Navadni mračnik – *Nyctalus noctula* (Schreber, 1774). V: Presetnik, P., K. Koselj & M. Zigmajster (ur.), Atlas netopirjev (Chiroptera) Slovenije [Atlas of bats (Chiroptera) of Slovenia], str. 96–97, Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju.

SLIKA 5. a) Portret navadnega mračnika (*Nyctalus noctula*) (foto: Primož Presetnik), b) za mračnike je značilen ušesni poklopec v obliki gobe (foto: Tea Knapič).